

Motion till riksdagen 2020/21:4096

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:205 Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning bör betalas ut under en period på minst tre veckor efter att användaren har meddelats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

För Vänsterpartiet är det helt självklart att den som lever sitt liv med en funktionsvariation ska ha samma möjlighet till ett liv som alla andra. Alla människor har lika värde och allas kunskaper, förmågor och erfarenheter är viktiga för samhället.

I FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsvariation fastslås rätten till självbestämmande och rätten att kunna delta i samhället. Rätten till personlig assistans och bestämmelserna om assistansersättningen är en frihetsreform, och en av grundtankarna med personlig assistans är att personer med funktionsvariation ska ha samma möjligheter att få leva det liv som de vill leva som andra. Personlig assistans har förbättrat livskvaliteten enormt för många och är en av de viktigaste jämlikhetsreformerna i Sveriges historia. Målet med insatsen personlig assistans är inkludering och deltagande i samhället.

En grundläggande tanke med assistansreformen är även att assistansberättigade själva ska få välja sin assistans. Detta vill Vänsterpartiet värna om och därför lyfta särskilt. Vi välkomnar en mångfald av olika assistansanordnare samtidigt som vi anser att vinstintresse och riskkapitalism inte hör hemma inom assistansen.

Assistansersättningen ska användas för en assistans av god kvalitet. Det ska inte vara möjligt att göra stora överskott på bekostnad av kvalitet i assistansen eller genom dåliga arbetsvillkor och låga löner för assistenterna och det ska självklart inte heller vara möjligt för utförare av assistans att bedriva verksamhet utan erforderliga tillstånd.

Utbetalning om tillstånd saknas

Angående regeringens förslag om att utbetalning inte ska ske om tillstånd saknas anser Vänsterpartiet, i likhet med vad bl.a. STIL och Lagrådet anför i sina respektive remissvar, att en längre generell tidsfrist behövs. Detta i syfte att den enskilde faktiskt ska få möjlighet att själv välja utförare av assistansen, vilket som ovan angivits är en utgångspunkt för lagstiftningen.

I föreliggande proposition anges regeringen förslag:

Ersättning ska som huvudregel inte lämnas för personlig assistans som har utförts i en yrkesmässig enskild verksamhet utan tillstånd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Detta ska gälla både kommunalt ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans och statlig assistansersättning. Om verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden ska ersättning lämnas för assistans som har utförts senast två veckor efter den dag då den assistansberättigade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla. Om det finns särskilda skäl ska ersättning för assistans få lämnas även i andra fall där verksamheten saknar tillstånd.

Regeringen konstaterar att förslaget innebär en begränsning i den enskildes möjlighet att välja anordnare, men bedömer att det förstärkta skydd som förslaget innebär, i likhet med införandet av krav på tillstånd (prop. 2009/10:76 s. 25), uppväger begränsningen. Vidare tar regeringen upp att en statlig förmån, eller en kommunal ersättning, inte bör kunna användas för att ersätta en anordnare som bedriver verksamhet utan erforderligt tillstånd, då det är straffbelagt enligt 28 § LSS.

Detta är även enligt Vänsterpartiet begripligt utifrån gällande lagstiftning, men förhindrar inte det faktum att den enskilde riskerar att hamna i kläm då två veckor är väldigt kort tid för att hinna rekrytera och introducera ny personal. Regeringen anför att det Lagrådet föreslår enligt lagrådsremissen om att det ska föreligga en generell frist på tre veckor inte föregåtts av något vidare resonemang och gör bedömningen att en tidsfrist om två veckor bör vara tillräcklig för de allra flesta för att genomföra ett byte av anordnare utan att drabbas av allvarliga negativa konsekvenser. Enligt regeringen innebär kommunens basansvar en skyldighet att ha beredskap för att tillhandahålla personlig assistans, och två veckor bör vara tillräckligt för att en kommun ska kunna ombesörja att sådant personligt utformat stöd som utgör grunden för personlig assistans kan tillhandahållas. Vänsterpartiet ställer sig dock, om regeringen för ett resonemang för sin bedömning, frågande till huruvida detta verkligen är realistiskt.

Regeringen menar vidare att det finns en risk att en längre tidsfrist än två veckor skulle kunna innebära att assistans utförs som innebär fara för den enskildes liv, hälsa eller säkerhet, men detta har som regeringen också själv påpekar endast förekommit två gånger på två år, vilket med andra ord inte kan anses vara representativt som exempel. I de flesta fall är det ekonomiska oegentligheter som medför att assistansanordnaren inte uppfyller kraven för tillstånd att bedriva verksamhet.

För Vänsterpartiet är det viktigt att grunden i lagstiftningen, dvs. rätten för den enskilde att själv få välja sin personal, behålls utan inskränkning. Att bara få ett par veckor på sig att hitta en ny utförare är väldigt kort om tid. Det kräver att tydlig information tillhandahålls om hur val av utförare går till och att en förteckning över utförare med giltigt tillstånd är uppdaterad samt att kontaktuppgifter till dessa finns tillgängliga. Människor riskerar dessutom med denna föreslagna bestämmelse att få byta utförare flera gånger, kanske först till kommunen där möjligheter att kunna påverka val av personliga assistenter troligen är små utifrån att kommunen då blir arbetsgivare, och därefter till en ny utförare. Det är många människor som har assistans som har stora och

s.k. nära behov och vars personal därför behöver noggrann och ordentlig introduktion. Personlig assistent är ett kvalificerat yrke som baseras på erfarenhet. Även Lagrådet konstaterar att även om kommunerna har det yttersta ansvaret för att ombesörja att den som behöver personlig assistans ska erbjudas den hjälpen, har människor med rätt till assistans kvalificerade behov av mycket skiftande karaktär, vilket medför en uppenbar risk att kommunen inte omedelbart, då ett behov oväntat eller plötsligt uppstår, kommer att kunna ”föranstalta om sådant personligt utformat stöd som utgör grunden för personlig assistans i den utsträckning som krävs för att lagrådsremissens intention att skydda de assistansberättigade ska uppfyllas”.

Vänsterpartiet anser att om intentionen i lagstiftningen om rätten att själv få välja sin personal fortsatt ska vara framträdande, måste förutsättningar ges i form av bestämmelser som möjliggör detta.

Utbetalning av ersättning bör ske under en period på minst tre veckor efter att användaren har meddelats. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)